

มุมห้องเรียน

Take a Peek at a Classroom Corner

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

Social Media for the Twenty-First Century Education

ชยการ ศิริรัตน์

คงต้องยอมรับกันว่าอิทธิพลของสื่อใหม่ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของเรากันอย่างมากมาย

ในการสำรวจเบื้องต้นจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา ๒๕๕๕ ประมาณ ๒๐๐ คน พบว่ามีนักเรียนเพียงร้อยละ ๕ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคม เฟสบุ๊ก(facebook)อย่างตั้งใจ แต่ก็ใช้สื่อสังคมออนไลน์ชนิดอื่นๆ ตามสถานการณ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มที่เป็นสมาชิกจะใช้งานสื่อสังคมอย่างเฟสบุ๊กเพื่อการสื่อสารติดตามข้อมูลเพื่อนๆ ใช้พูดคุยกันในชีวิตประจำวันในเรื่องลัทธิเพเหระ แลกเปลี่ยนกันดูรูปภาพ โดยใช้เวลากับสื่อเหล่านี้ในเวลาว่างๆ และเข้าไปใช้ตามโอกาส อย่างน้อยวันละครั้ง และใช้ผ่านอุปกรณ์ แบบโมบายมากที่สุดในกรณีที่มีเครื่องโมบายที่เข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งนักเรียนกว่าครึ่งมิใช้กัน นอกนั้นก็ใช้ผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ หรือโน้ตบุ๊ก มีนักเรียนเพียงบางส่วนซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ที่ไม่ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีชื่อเสียง เช่น เฟสบุ๊ก

นอกจากเฟสบุ๊กแล้ว บล็อก (blog) ก็เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้เรียนรู้จักและใช้งานทั้งทางตรงและทางอ้อม มีบางคนเป็นเจ้าของบล็อกที่เข้าไปเพิ่มเติมเนื้อหาอย่างต่อเนื่องหรือไม่เช่นนั้นก็จะเป็นผู้ติดตามเรื่องราวต่างๆ ในบล็อกที่มีผู้นำเสนอไว้ ในประเด็นที่หลากหลาย

ในการศึกษาคราวเดียวกันพบว่า ค่าใช้จ่ายในการใช้อุปกรณ์มือถือของผู้เรียนต่อเดือน มีตั้งแต่หลักสิบ ไปจนถึงหลักร้อยใกล้เคียงพันบาท และส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง สามร้อยถึงห้าร้อยบาท ด้วยระดับค่าใช้จ่ายนี้ ถ้าคิดเป็นมูลค่าก็ไม่น้อยเช่นถ้านักเรียนทั้งหมดหนึ่งล้านคนใช้จ่ายค่าโทรศัพท์ สามร้อยบาทต่อคนต่อเดือน ก็เป็นเงินถึง สามร้อยล้านบาทต่อเดือนทีเดียว

การหาผลประโยชน์จากรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นี้ สามารถทำได้โดยการเปลี่ยนการใช้งานนั้นให้มีมูลค่า หรือเกิดคุณค่าขึ้นมา จากการหลีกเลี่ยงที่จะใช้งาน กลับกลายเป็นการใช้งานเพื่อการเรียนรู้ จากที่สื่อเป็นผู้ชี้แนะหรือมีอิทธิพล ต่อการดำเนินชีวิต ก็กลับกลายเป็นการใช้เพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตแทน

สิ่งหนึ่งที่สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้มีคุณค่าต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก คือ ช่องทางของการมีส่วนร่วมทางการเรียนในลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับครูผู้สอน ผู้เรียนเป็นจำนวนมากจะไม่กล้าแสดงออกต่อการวิพากษ์หรือร่วมแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนปกติ แต่เมื่อให้บรรยายลงในสื่อจะแสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างมากมาย ครูจึงต้องหากลยุทธ์ เพื่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาของการ ได้ตอบเหล่านี้

มีองค์ประกอบหลายประการของการกล้าแสดงออก เช่น สภาพแวดล้อมของการยอมรับการแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมส่วนตัว หัวข้อ ผลกระทบ ระบบความคิดของผู้เรียน ต่อประเด็นที่แสดงความคิดเห็นและอื่นๆ อีกมาก

ผู้เขียนได้พูดคุยกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อสำหรับการแสดงความคิดเห็นในบทเรียน นิสิตได้สังเกตพบว่านักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมากกว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน และคุณภาพการเขียนความคิดเห็นทำได้ดีกว่าการพูดในห้อง

ในประเด็นเหล่านี้ ผู้เขียนจึงได้แนะนำไปว่านิสิตสามารถหาข้อค้นพบในเชิงวิจัยได้ เช่น การวิเคราะห์คุณภาพจากเนื้อหาที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าในเรื่องความตรงเชิงเนื้อหา การคิดวิเคราะห์ หรือกระบวนการคิดต่างๆ และยังสามารถหาความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนในแง่มุมที่หลากหลาย โดยการทำวิจัยในรูปแบบกรณีศึกษาหรืออื่นๆ ที่เหมาะสม

จากประเด็นข้างต้น จะเห็นว่าครูสามารถจัดการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันกับผู้เรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ถ้าครูได้สังเกตผู้เรียน สร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ และนำสภาพแวดล้อมของผู้เรียนมาเป็นเครื่องมือจัดการเรียนการสอน

ความลงตัว ความพอดีของการใช้สื่อสังคมซึ่งได้แย่ง (ชิง) เวลาของผู้เรียนไป จะถูกนำกลับมาเป็นส่วนส่งเสริมการศึกษา ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็จะต้องขึ้นอยู่กับ “หัวใจ” ของครูผู้มีอาชีพ “สร้างคน” ที่จะเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก และเลือกที่จะใช้เครื่องมือที่อยู่แวดล้อมมาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เติบโต มีวุฒิภาวะ

ที่เพียงพอต่อการเป็นคนที่ดีในสังคมของประเทศไทยและการเป็นพลโลกที่ดี

มুমห็องเรียน มุมนี้จึงขอจบที่การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ จะเป็นผู้เปลี่ยนแปลง พลโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ไปในทิศทางใดอยู่ที่ความเป็นมืออาชีพของครูผู้ใช้นั้นสร้างสรรค์ พลโลกที่เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและก้าวไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นแทน

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยการ ศิริรัตน์ อาจารย์ประจำ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม